

2018-08-30

Dnr 18, 2018, 6/ds

Studieförbundens yttrande över remissen ”Statens stöd till trossamfund i ett mångreligiöst Sverige” (SOU 2018:18)

Studieförbunden har fått SOU (2018:18) ”Statens stöd till trossamfund i ett mångreligiöst Sverige” på remiss. Studieförbunden har valt att endast svara på de delar som berör studieförbundens verksamheter:

- avsnitt 10.3.6. *Verksamhetsbidrag för utbildning av trossamfundens och församlingarnas företrädare*
- *kapitel 12 Ett förtydligt demokratikriterium*

Studieförbundens synpunkter på avsnitt 10.3.6. Verksamhetsbidrag för utbildning av trossamfundens och församlingarnas företrädare

Utredaren föreslår att ett verksamhetsbidrag inrättas som kan sökas av stödberättigade trossamfund eller deras församlingar för att finansiera såväl konfessionell som icke-konfessionell utbildning av företrädare. Bakgrunden till förslaget är att de teologiska utbildningar som i dag tar emot stöd inte i sig kan anses vara trossamfund och därför inte bör vara stödberättigade. Med utredningens förslag blir det möjligt för alla stödberättigade trossamfund och deras församlingar att söka bidrag för utbildningar som t.ex. kan ges vid högskolor, folkhögskolor, studieförbund eller av andra utbildningsanordnare.

Studieförbunden tillstyrker i huvudsak utredningens förslag om att inrätta ett verksamhetsbidrag som kan sökas av stödberättigade trossamfund eller deras församlingar för att finansiera såväl konfessionell som icke-konfessionell utbildning av företrädare.

Studieförbunden instämmer i utredningen bedömning att ”statsbidragsberättigade folkhögskolor och studieförbund [är] lämpliga som utbildningsanordnare eftersom de måste uppfylla de villkor som ställs i förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen, bl.a. att utbildningen ska stärka och utveckla demokratin” (s. 243).

Studieförbunden vill dock understryka att det är viktigt att ett nytt verksamhetsbidrag utformas på sådant sätt att det inte försvårar trossamfundens nuvarande samverkan med studieförbund utan istället bidrar till att underlätta för trossamfund att bedriva folkbildning tillsammans med de tio studieförbunden. Jämfört med höjda generella statsbidrag till folkbildningen har ett nytt verksamhetsbidrag för utbildning till enbart trossamfunden en begränsad räckvidd när det kommer till att nå ut till organisationer som genomför verksamhet som på olika sätt är relaterad till trossamfunden samt till trosbaserade föreningar och stiftelser.

Studieförbundens synpunkter på kapitel 12

Utredningen föreslår ett förtydligt demokratikriterium för trossamfund. Detta demokratikriterium har i sig inte något med studieförbundens verksamhet att göra, men eftersom Demokrativillkorsutredningen kommer att ta avstamp i demokratikriterierna för trossamfund i sitt arbete anser Studieförbunden det rimligt att även i detta sammanhang anföra våra synpunkter på införandet av demokrativillkor.

Utredningen anser att demokratikriterier bör utformas på så sätt att det exkluderar trossamfund som agerar i strid med särskilt skyddsvärda grundläggande värderingar i det svenska samhället, som är fastställda i svensk rätt. I betänkandet föreslås fem exkluderande kriterier där statligt stöd inte ska kunna ges till trossamfund. Studieförbunden ser ingen anledning att invända mot de fem kriterierna som sådana. Däremot finns skäl att diskutera möjligheten att tillämpa kriterierna på ett förutsägbart och rättssäkert sätt. Den bredd av åsikter som idag finns representerade inom såväl bidragsberättigade trossamfund som andra delar av civilsamhället är en styrka och en grundsten i en hållbar demokrati. I detta sammanhang är det viktigt att nogsamt undvika att demokratikriterierna hämmar bra verksamhet som långsiktigt bidrar till en vital demokrati. Balansen mellan demokratikriterier och organisationers självständighet samt värnandet av yttrandefrihet bör beaktas.

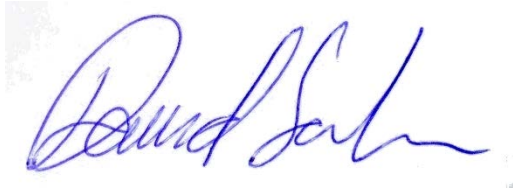
Inom studieförbunden förs återkommande diskussioner om anordnarskapet och det ansvar den medför för all folkbildningsverksamhet oavsett med vilka samarbetsparter den genomförs. I denna utredning finns en parallell som gäller att ett trossamfund som regel ska vara ansvarigt även för dess församlingars, företrädares och inbjudna föreläsares ageranden. För oss är det viktigt att det inte skapas ett mycket resurskrävande kontrollsystem.

För Studieförbunden är en viktig princip, oavsett vilken typ av organisation det gäller, att bevisbördan för att en sammanslutning agerar på sådant sätt som anges i de olika exkluderingsgrunderna bör ligga hos berörd beslutsmyndighet. Studieförbunden vill dock höja en varningsflagg om konsekvenserna skulle bli en, potentiellt omfattande, utbyggnad av kontrollfunktionerna på ansvariga myndigheter om dessa får ansvar för att följa upp efterlevnaden av demokratikriterierna i alla delar av trossamfundens verksamheter. En väsentligt utbyggd statlig kontrollapparat är vare sig till gagn för civilsamhället eller demokratin.

Studieförbunden vill avslutningsvis även anföra att det för studieförbundens del redan finns väl etablerade demokrativillkor, genom statens fyra syften med stödet till folkbildningen. Enligt Studieförbunden är dessa syften fullt tillräckliga för att tillgodose statens krav. Generellt är vi negativa till förslag som innebär en ökad statlig styrning av folkbildningen. Det finns en risk att vi kommer ut på ett sluttande plan. Idag gäller kravet demokrati. I morgon kan kravet gälla nästa angelägna

samhällsfråga. Över tid kan det sluta med en allt längre katalog som innebär att staten på ett allt mer detaljerat vis styr över civilsamhället vilket vi vänder oss emot. Studieförbunden ämnar återkomma med fördjupade resonemang i denna fråga i remissbehandlingen av Demokrativillkorsutredningens betänkande.

Stockholm 2018-08-30

David Samuelsson
Generalsekreterare